

Buda világünnepé

1686—1936.

— A múltban rendezett ünnepek. —

— Érdekes adatok a lengyel segítésről. —

Allandóan emlékeztetben kell tartanunk azt az európai világeseményt, aminő Budavárának 1686-ban történt visszafoglalása volt, amiben részvett Európának csaknem minden nemzete és így annak megünneplése gondos rendezésben világünnepé válhat, ha az illetékes hatóságok már most intézkednek arról, hogy a nagyvilág kellően informáltassék.

Minden adatot lehetőleg feldolgozunk és kérjük mindazokat, akiknek erre vonatkozó adataik vannak, hogy azokat rendelkezésünkre bocsátani sziveskedjenek.

A nevezetes évfordulót minden alkalommal megünnepelelték s most közöljük ezek leírását.

Buda 1686-iki visszafoglalásának hajdani évfordulója.

1687 szeptember 2-án, Buda visszafoglalásának első évfordulóján „a kereszténységnek e diadalmas napján“ — miként a jezsuita atyák budavári rezidenciájának évkönyvei írják — „a melyen a múlt évben Buda a mi kezünkbe visszakerült és a mely eseménynek évfordulóját megünnepeleltük, a szentséggel menyezet (baldachin) alatt, a melyet a csapatok kiválóbb tisztjei vittek, a többi tiszték, nemesek és a polgároknek céhei részvétele mellett, körmenet tartatott. A császári résznél, — tudniillik azon helyen, melyet a császáriak a roham alkalmával legelőször elfoglaltak — az Ambrus-féle hymnus ágyúuk dörgése mellett elmondattott. Két nyelven, németül és magyarul díszbeszédet mondattak, melyeket a körmenetileg érekkett pesti nép is meghallgatott. Ezeknek végével ugyanazon rendben történt a visszatérés templomunkba, a hol Is-

tennek ünnepélyesebb misében ágyúdörgések mellett hála adatott...“

1711-ben a negyedszázados emlék-ünnepet, annak dacára, hogy Budán erősen pusztított a pestis, mégis a rendes ünnepélyes keretek közt ülték meg, amelyek a fenti leírástól csak annyiban különböznek, hogy a visszafoglaláskor zsákmányolt zászlókat s fegyvereket is körülhordozták a körmeneten.

A száz év előtti évfordulót a legutóbbi számokban ismertette a Budai Napló. A megszokott formájú ünneplések közül csak az 1886-iki kétszázados évforduló válik ki különös fényével.

A már évekkel előbb megalakított rendezőbizottság megbízta a ma is nagy tiszteletben álló történettudóunkat: *Károlyi Árpádot* a visszafoglalás történetének megírásával. *Károlyi Árpád* díszműve még ma is a legjobb és legtökéletesebb monográfiánk ez eseményről. Azután megbízták *Majláth Bélát* a történeti kiállítás rendezésével, amely 1886 augusztus 15-én meg is nyílt, továbbá emlékérmét verettek, a helyőrségi templom falába emléktáblát illesztettek, nagyszabású ünnepeket rendeztek.

1886 szeptember 1-én délután 5 órakor a Történelmi Társulat és Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága együttes díszülést tartott a Vigadó nagytermében, amelyet a díszes közönség zsúfolásig megtöltött. Megjelent a brandenburgi ezredek főtiszti küldöttsége, Bécs és Stockholm képviselői, a magyar kormány, a főpapság, a katonai és polgári hatóságok s ama külföldi családok tagjai, akiket az oroszban résztvevő őseik iránti kegye-

et ide vonzott. Pontban öt óraker negjelent kíséretével az uralkodó, *I. Ferenc József*. s akkor *Ráth Károly* főpolgármester elnöki beszéddel megnyitotta a díszülést. Utána *Kemény Gábor* br., *Széchenyi* Antal gr. beszéltek, majd *Károlyi Árpád* előadása után *Ráth Károly* rövid beszéddel bezárta a díszülést.

Másnap, a tulajdonképeni évfordulón, a várbeli helyőrségi templomban *Simor János* hercegprímás mondott főpapi misét és ünnepi beszédet, a *Te Deum* után pedig ünnepélyesen leleplezték a templom falába illesztett emléktáblát. Délután díszebéd és szeptember 5-én, vasárnap, népünnepély a Városmajorban — zárták le a 200 éves fordulót.

*

Érdekes világot vet az akkori politikai viszonyokra az a körülmény, hogy Budavára visszafoglalásában **nem vettek részt a lengyelek.**

A Budát 1686-ban visszafoglaló armárában ott találjuk Európa majdnem valamennyi népét. Volt ott bajor, sváb, frank, brandenburgi hadtest, ausztriai és magyar sereg, svéd segélyhad s több ezer fő- és közép-rangú spanyol, olasz, francia, angol, skót önkéntes, valósággal nemzetközi jellegű hadsereg.

Csak éppen a lengyelek hiányoztak.

1683-ban a lengyelek vitéz királya, *Szobieszky János*, szabadította meg felmentő seregével Bécszet a török veszedelemtől, de ott volt lengyeleivel *Esztergom* visszavételénél is és a következő évben *Buda* sikertelen ostrománál a lengyel sereg a magyar sereg mellett táborozott. Hogy történhetett mégis, hogy a nagy felszabadító armárában nem találunk egy lengyelt sem?

Az ok: féltékenység, sértődés, pletyka, intrika s mind az a sok gyarlóság, melynek összefoglaló fogalma: a magasabb politika.

A magyar királyi trónért folytatott vetélkedés, amely a tényleges uralkodó, *I. Lipót*, a Habsburgok uralmával elégedetlen magyarok vezére, *Thököly Imre* és a lengyel király fia, *Szobieszky Jakab* közt kialakult, volt a forrása azoknak a torzsalkodásoknak, melyek folyamán *Szobieszky János* *Esztergom* elfoglalása után sértődötten vonult haza téli szállására s a következő 1684-ik évben már csak egy hadtestet küldött *Érsekújvár* és *Buda* ostromához. Mivel pedig a belső engedetlenség és a betegsége tényleg annyira meggyöngítették, hogy a tatárok elleni harcban visszavonulásra kényszerült, sőt 1685-ben a tatárok *Lemberg*ig pusztították az országát, *Szobieszky* 1686-ban szövetségre lépet az oroszokkal s a lengyel fronton vette fel a harcot a törökkel. Bár betegség gyötörte, maga vezette hadát és sikerült is elfoglalnia *Moldva* fővárosát, *Jászvásárt* (*Jassyt*).

Igy történt, hogy *Buda* visszafoglalásában nem vettek részt a lengyelek.